

UDC 811.581'366.587(045)

FUNCTIONAL AND SEMANTIC FEATURES OF THE ASPECTUAL MARKER OF REALIZATION 了 IN MODERN CHINESE

D. Merzliuk

Senior Lecturer

Kyiv National Linguistic University

73, Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, 03150, Ukraine

mengtn84@hotmail.com

The given article deals with the problem of the functional and semantic features of the aspectual marker of realization 了 in the Modern Chinese Language. Research of semantic, grammatical and functional features of the marker 了 is one of the central problems in study of the functional-semantic category of aspectuality in modern Chinese. The functional-semantic category of aspectuality in the Chinese language includes different means to represent the internal temporal structure of a certain situation. Grammatical category of aspect is central in the structure of the functional-semantic category of aspectuality, category of aspect is based on the dichotomy of two sub-categories: perfective aspect and imperfective aspect. The category of realization, that is expressed by morphological marker 了 is a part of perfective aspects/ Semantic invariant of the category of realization include holisticsity, telicity, dynamicity and realization. At the same time, the functions of the marker 了 is determined by its interaction with different types of predicates, such as statives, activities, achievements and accomplishments. Statives represent the situation, that involves no changes in the period of its existence, so in the interaction of 了 and the stative predicates, the semantic of inchoativity is realized/ Predicates of activity are durative homogeneous processes, that exclude the final point. The aspectual marker 了 interact with this type of predicates and its function in such utterances is the expression of terminativity, termination of the situation, and also expresses the fact that the situation took place, was realized. Achievements and accomplishments include the final point of situation in their semantic. Accomplishments implies the final point of situation as the result of preliminary process; temporal features of the achievements do not include preliminary process, this type of predicates is punctual. In their interaction with marker 了 the function of completivity is realized, i.e. the certain situation reached its final point and the result was implemented. Therefore, we can conclude, that the function of the aspectual marker 了 is determined by the interaction of its features and temporal features of the predicate.

Keywords: aspectuality, perfectivity, realization, types of predicates, inchoativity, terminativity, completivity.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АСПЕКТУАЛЬНОГО МАРКЕРУ РЕАЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЇ 了 В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Д. О. Мерзлюк

У поданій статті розглядається проблема функціонально-семантичних особливостей аспектуального маркера категорії реалізації ситуації 了 в сучасній китайській мові. Дослідження семантичних, граматичних, функціональних особливостей маркера 了 є однією з центральних проблем вивчення функціонально-семантичної категорії аспектуальності сучасної китайської мови. Функціонально-семантична категорія аспектуальності в сучасній китайській мові включає різноманітні мовні засоби, що презентують внутрішню темпоральну структуру ситуації. Центральною категорією в системі функціонально-семантичної категорії аспектуальності займає граматична категорія аспекту, що базується на опозиції двох підкатегорій: перфективності та імперфективності. Категорія реалізації ситуації, що виражається аспектуальним маркером 了, входить до системи перфективних аспектів. Семантичним інваріантом категорії реалізації ситуації визначаються такі ознаки, як цілісність, граничність, динамічність та реалізація ситуації. Водночас конкретна функція, що реалізується аспектуальним маркером 了 у висловлюванні, формується у взаємодії цього морфологічного показника з різними акціональними класами предикатів, такими як стативні предикати, предикати діяльності, предикати досягнення та предикати виконання. У взаємодії зі стативними предикатами, що вказують на таку ситуацію, яка не змінюється протягом всього періоду існування, аспектуальний маркер 了 реалізує семантику інхотивності – зміну стану або появу нового стану. Предикати діяльності є тривалими гомогенними процесами, що не включають кінцеву точку, аспектуальний маркер 了 у взаємодії з предикатами діяльності реалізує функцію термінативності, тобто припинення розгортання ситуації, вичерпаності ситуації, а також вказує на факт того, що ситуація відбулася, була реалізована. Предикати досягнення та предикати виконання включають у свою семантику кінцеву точку ситуації; предикати виконання вказують на досягнення кінцевої точки як результат попереднього процесу, темпоральні характеристики предикатів досягнення не включають попередній процес, ці предикати характеризуються моментальністю. У взаємодії з цими акціональними класами предикатів аспектуальний маркер 了 реалізує функцію комплетивності, тобто досягнення кінцевої точки розгортання ситуації та реалізації результату. Таким чином, можемо зробити висновок, що функція, яку реалізує аспектуальний маркер 了, визначається взаємодією властивостей цього показника та темпоральних характеристик предикату.

Ключові слова: аспектуальність, перфективність, реалізація ситуації, акціональні класи, інхотивність, термінативність, комплетивність.

Постановка проблеми. Ядром функціонально-семантичної категорії аспектуальності виступає граматична категорія аспекту, що базується на опозиції перфективних та імперфективних аспектів. Граматичне значення категорії аспекту в китайській мові реалізується за допомогою морфологічних та синтаксичних засобів. Одним із найбільш поширених морфологічних показників категорії аспекту в китайській мові є показник 了, семантика якого розглядається у цій статті. Для дослідження граматичної категорії аспекту в сучасній китайській мові актуальним є визначення семантичного інваріанту значення маркера 了, а також реалізація його функцій у взаємодії з предикатами різних акціональних класів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання про граматичне значення морфологічного показника 了 є одним із центральних питань дослідження граматики китайської мови, зокрема досліджень категорії аспектуальності в китайській мові. Природа та граматичні особливості цього морфологічного показника розглядалися в працях Чжао Юаньженя [赵元任 1979], Люй Шусяна [吕叔湘 1999], Ван Лі [王力 1985]. Ч. Лі та С. Томпсон [Li, Thompson 1989] надають детальний опис функціонування цього показника в сучасній китайській мові. В праці Р. Сяо та Т. МакЕнері [McEneery, Xiao 2004], а також дослідженні Дай Яоцзіна [戴耀晶 1997] розглядаються аспектуальні властивості маркера 了. Крім того, Р. Сяо та Т. МакЕнері [McEneery, Xiao 2004] підіймають питання про особливості взаємодії маркера 了 з різними акціональними класами предикатів.

Мета статті – розглянути функціонально-семантичні особливості аспектуального маркера реалізації ситуації 了 в сучасній китайській мові

Функціонально-семантична категорія аспектуальності в сучасній китайській мові об'єднує в своїй структурі різнорівневі засоби реалізації аспектуальної семантики: лексичні, морфологічні та синтаксичні, а також контекстуальні засоби, які у своїй взаємодії формують аспектуальне значення висловлення. Внутрішні аспектуальні властивості предикатів (акціональні класи предикатів) визначають особливості взаємодії з граматичними (морфологічними та синтаксичними) показниками категорії аспекту. Граматична категорія аспекту в китайській мові базується на опозиції двох аспектуальних категорій: перфективності та імперфективності. Семантичним інваріантом категорії перфективності є цілісність та граничність, тоді як семантичний інваріант категорії імперфективності – нецілісна (тобто така, що фокусується на певній стадії розгортання ситуації), негранична дія [Мерзлюк 2017].

У цьому дослідженні розглядаються функціонально-семантичні особливості морфологічного показника реалізації ситуації 了, а також досліджуються особливості взаємодії морфологічного показника 了 з різними акціональними класами предикатів китайської мови, взаємодія з іншими синтаксичними та контекстуальними засобами, що беруть участь у формуванні аспектуального значення висловлення.

В дослідженнях граматичної системи сучасної китайської мови вивченню семантичних, структурних та функціональних властивостей морфологічного показника 了 присвячена велика кількість наукових праць та розвідок. Це пов'язано, зокрема, з великим ступенем граматикизації цього морфологічного показника, одного з небагатьох в сучасній китайській мові. Семантика та функціонування маркера 了 є одним із ключових питань сучасних аспектологічних досліджень, що стосуються питань семантики категорії аспекту, зв'язку категорії аспектуальності з категоріями темпоральності та модальності.

Ми можемо визначити декілька підходів до інтерпретації семантики та функцій цього морфологічного показника. Чжао Юаньжень визначає 了 як дієслівний суфікс, що виражає завершений (комплетивний) аспект (完成态), розглядає питання розвитку та граматикизації цього суфіксу, а також диференціації дієслівного суфіксу 了 та модальної частки 了 [赵元任 1979, 127]. Люй Шусян визначає 了 як частку, що стоїть у постпозиції до дієслова, а за наявності додатку, в позиції між дієсловом та додатком, та виражає завершення

дії [吕叔湘 1999, 351]. Ван Лі розглядає 了 як маркер, що виражає завершення ситуації, і реалізує, відповідно, семантику завершеного аспекта (完成貌 wánchéng mào) [王力 1985, 153]. Ч. Лі та С. Томпсон визначають маркер 了 як показник перфективного аспекту, дія розглядається як єдине нерозкладне ціле, дія є обмеженою просторово, темпорально або концептуально [Li, Thompson, 1989, 185]. Р. Сяо та Т. МакЕнері визначають 了 як показник актуального аспекту, в якому ситуація презентується як актуалізоване єдине ціле. Під актуальністю розуміється те, що ситуація у висловлюванні відбувається або матеріалізується фактично, тобто ситуація стає реальністю відповідно до релевантного референтного часу, актуальність передбачає реалізацію або актуалізацію ситуації [McEnergy, Xiao 2004, 113]. Дай Яоцзін визначає формальний маркер 了 як постпозитивний показник аспекту реалізації ситуації, що виражає завершену реалізовану динамічну подію [戴耀晶 1997, 35]. Сунь Їнцзе узагальнює погляди китайських дослідників на семантику морфологічного показника 了, визначає три групи поглядів:

1. Вираження завершеності дії (Чжу Десі, Люй Шусян, Чжао Юаньжень).
2. Вираження реалізації дії (Лю Сюньнін, а також Дай Яоцзін).

3. Інші підходи, до яких автор відносить погляди Ван Хуаня, який зазначає, що реалізація та завершеність може розглядатися як єдине; погляди Лі Сяофаня, що визначає значення 了 в залежності від комбінаторних та контекстуальних особливостей. Сам же Сунь Їнцзе вважає, що 了 не виражає ані значення завершеності, ані значення реалізації, граматичне значення цього морфологічного показника таке: ситуація розглядається як єдине неподільне ціле, сама ситуація спостерігається та описується ззовні [孙英杰 2007, 184–187].

Підсумовуючи погляди дослідників стосовно граматичного значення аспектуального маркера 了, можна виокремити три основні підходи: 1) визначення семантики 了 як завершення дії; 2) визначення семантики 了 як реалізація / актуалізація завершеності дії; 3) визначення конкретної семантики, що її реалізує маркер 了 в залежності від взаємодії з акціональними типами предикатів.

На нашу думку, для вирішення питання про граматичне значення маркера 了 необхідно визначити інваріантні ознаки семантики, що реалізується за допомогою цього показника, а також розглянути семантику 了 у взаємодії з іншими лексичними та синтаксичними засобами у висловлюванні, така взаємодія формує конкретну функцію цього морфологічного показника у висловлюванні. Інваріант ми розуміємо як абстрактну одиницю, сукупність спільних ознак, що не зазнають трансформацій незалежно від будь-яких інтра- та екстралінгвальних змін.

Аспектуальне значення, що реалізується за допомогою морфологічного показника 了, входить в систему перфективних аспектів китайської мови [McEnergy, Xiao 2004, 25], відповідно, ситуація розглядається як єдине неподільне ціле, і ситуація є граничною. Таким чином, семантичний інваріант категорії перфективності можна визначити як цілісну та граничну дію. В китайській мові виділяють чотири аспекти, що входять в категорію перфективності (реалізація ситуації, експерієнтивний аспект, результативний (комплетивний) аспект, делімітативний аспект), властивості яких включають вищевказані ознаки. Але кожен з показників перфективних аспектів має свою диференційну ознаку. Для показника 了, на нашу думку, такою диференційною ознакою

виступає значення “реалізації ситуації”. Визначення диференційної ознаки 了 як “завершення” (完成), на нашу думку, є некоректним, оскільки не охоплює всіх можливих ситуацій функціонування аспектуального маркеру 了 в сучасній китайській мові. В дослідження, що присвячені семантиці морфологічного показника 了, не визначається поняття “завершення” дії. Завершення (完成 wánchéng) у “Словнику сучасної китайської мови” трактується як “завершення відповідно до очікуваної мети” (按照预期的目的结束 ànzhào yùqī de mùdì jiéshù), тобто досягнення певної кінцевої мети (результату) в процесі виконання дії. Водночас велика частина висловлювань з 了 не імплікує досягнення певної, визначеної мети/результату.

1. 我等了半天。 Wǒ děngle bàntiān. – Я чекав дуже довго

2. 昨天看了一场电影。 Zuótiān kànle yī chǎng diànyǐng. – Вчора я дивився фільм.

У наведених висловлюваннях дії “чекати” та “дивитися” можуть розглядатися як такі, що відбулися, але факт того, чи була досягнута кінцева мета (“дочекатися”, “додивитися”), визначити неможливо. Таким чином, ми можемо говорити про те, що ситуація мала місце (була реалізована) як факт, на момент мовлення вона вже не відбувається, ситуація розглядається як цілісна гранична подія, але чи було досягнуто результату (чи досягла дія своєї очікуваної межі) визначити неможливо.

Реалізація (现实 xiànré) визначається як об’єктивне існування певних предметів та явищ (客观存在事物 kèguān cúnzài shìwù), відповідно семантика, що виражається маркером 了 це визначення того факту, що певна подія мала місце (матиме місце).

Аспект реалізації ситуації, що виражається морфологічним показником 了, характеризується такими ознаками, як динамічність, цілісність та граничність [戴耀晶 1997, 35]. Динамічність визначається як зміни, що включають із гетерогенну темпоральну структуру або певні зміни, що відбуваються в процесі розгортання ситуації. Динамічність аспекту реалізації ситуації полягає в демонстрації точки, де відбуваються зміни [Comrie 1976, 48].

Динамічність аспекту реалізації ситуації яскраво проявляється у взаємодії маркеру 了 та стативних предикатів.

3. 唐早晨吓得脸都歪了。 Táng Zǎochén xià dé liǎn dōu wāile. – Тан Цзаочень перелякався так, що його лице скривилося.

4. 他们三个人也马上明白了我的意思。 Tāmen sān gèrén yě mǎshàng míngbái le wǒ de yìsi. – Вони втрьох одразу ж зрозуміли, що я мав на увазі

У прикладах 3 та 4 предикати 歪 wāi “кривий” та 明白 míngbái “розуміти” є стативними дієсловами, їхня семантика не включає факт того, що відбуваються певні зміни. Використання таких предикатів з аспектуальним маркером 了 залучає семантичну характеристику змін в інтерпретацію ситуації. Завдяки показнику 了 ситуація розглядається як така, в якій відбулися певні зміни. У прикладі 3 імплікується зміна стану обличчя на “скривлене”, в прикладі 4 відбувається поява нового стану “розуміння” (від нерозуміння (відсутності розуміння) до розуміння (появи розуміння)). Відповідно, ситуація може розглядатися як динамічна.

Наступна семантична характеристика аспекту реалізації ситуації – цілісність, розуміється як така, в якій неможливо виокремити

окремі стадії розгортання ситуації (початок, розвиток, завершення) [McEnergy, Xiao 2004, 125].

5. 我们总共进行了五次试验。Wǒmen zǒnggòng jìnxíng le wǔ cì shìyàn. – Ми всього провели п'ять експериментів.

У даному прикладі ми бачимо факт того, що було проведено 5 експериментів, але, займаючи позицію спостереження ззовні, ми не можемо виокремити окремо початок ситуації (“початок проведення експериментів”), розгортання (процес проведення окремих експериментів або сфокусуватися на одному з вказаних п'яти експериментів) або завершальну стадію, лише спостерігаємо всю ситуацію в цілому.

Граничність або обмеженість дії фокусується на межі дії, її вичерпаності. Граничність аспекту реалізації ситуації проявляється у реалізації вичерпаності процесу відбування ситуації, досягненні певної межі, що може виступати як природне завершення ситуації, або ж ситуація може бути обмежена просторово, темпорально чи контекстуально [Li, Thompson 1989, 186]. Як зазначалося вище, аспект реалізації дії не імплікує досягнення певного результату або мети. Безпосередній характер вичерпаності ситуації залежить від акціональних особливостей предикату та контекстуальних засобів.

Таким чином, семантичний інваріант аспекту реалізації ситуації ми можемо визначити такий: цілісна, динамічна, гранична ситуація, що була (буде) реалізована (має місце факт відбування такої ситуації).

Розглянемо взаємодію аспектуального маркера реалізації ситуації 了 з предикатами різних акціональних класів та контекстуальними засобами.

1. Стативні предикати та аспектуальний маркер 了₁

6. 我连连点头：“我知道了”。Wǒ liánlián diǎntóu: “Wǒ zhīdào le.” – Я покивав головою: “Я знаю”.

7. 刹那间，汪淼居然对大史有了那么一丝感激。Chà nà jiǎn, Wāng Miǎo jū rán duì Dà Shǐ yǒu le nà me yī sī gǎn jī. – В один момент, Ван Мяо сповнився вдячності до Великого Ши.

8. 物理学家们慌了。Wù lǐ xué jiā men huāng le. – Фізики були спателечені.

9. 侯亮平终于愤怒了。Hóu Liàngpíng zhōngyú fènnù le. – Хоу Лянпін врешті-решт розлютився.

Особливістю стативних предикатів є те, що вони позначають певний стан, ситуація, що описується цим предикатом, не змінюється протягом всього часу її існування, стани є неграничними та тривалими [Comrie 1976, 49]. Семантика аспектуального маркера 了 включає ж такі ознаки, як динамічність та граничність. Поняття динамічності пов'язано з певними змінами, що відбуваються, з подієвістю. Відповідно, поєднання стативних предикатів та морфологічного показника 了 перетворює стан на подію, а сам маркер 了 вводить семантику змін стану. Основна функція аспектуального показника 了 в структурах зі стативними предикатами – інхоативна. У прикладі 6 ми можемо говорити про зміну стану суб'єкта, який від стану “незнання” перейшов у стан “знаю”, і тепер далі продовжує вже існувати другий стан. У висловленні 7 структура 有了那么一丝感情 yǒu le nà me yī sī gǎn jī “сповнився вдячності” вказує на появу почуттів, тобто перехід від стану “відсутності” до стану “наявності”. У реченнях 8 та 9 ми можемо спостерігати появу стану “розгубленості” (приклад 8) та “гніву” (приклад 9). При цьому варто вказати, що після моменту, коли

відбувається зміна стану (цей момент є динамічною зміною, на який вказує показник 了), продовжує вже існувати новий стан.

2. Предикати діяльності та аспектуальний маркер 了

Темпоральні властивості предикатів діяльності включають динамічність, тривалість, неграничність. Діяльності – це динамічні гомогенні процеси, що пов’язані із тривалим розгортанням дії, такі процеси самі по собі не обмежуються певними межами (часовими, просторовими тощо), і, відповідно, не приводять до події: 画圈 huà quān “малювати коло”, 找椅子 zhǎo yǐzi “шукати стілець”, 抽烟 chōuyān “курити” тощо [Тань Аошун 2002, 156]. У взаємодії з предикатами діяльності маркер 了 вказує на той факт, що певний процес мав місце:

10. 中兴内蒙古公司总经理以及呼市电信公司总经理参加了发布会。Zhōngxìng nèiménggǔ gōngsī zǒng jīnglǐ yǐjǐ hū shì diànxìn gōngsī zǒng jīnglǐ cānjiā fābù huì. Генеральний директор компанії ZTE Внутрішня Монголія взяв участь у конференції.

11. 那时候她刚洗了澡。Nà shíhòu tā gāng xǐle zǎo. На той час вона тільки прийняла душ.

12. 对全面建设小康社会目标进行了充实和完善。Dui quánmiàn jiànshè xiǎokāng shèhuì mùbiāo jìnxíng chōngshí hé wánshàn. Було проведено доповнення та вдосконалення цілей всебічної побудови середньозаможного суспільства.

У прикладі 10 ситуація 参加发布会 cānjiā fābù huì “взяти участь у прес-конференції” може розглядатися як така, що мала місце, що вже відбулася на момент мовлення, це був тривалий процес, але час, скільки тривала прес-конференція, не визначено. У висловлюванні 11 повідомляється факт того, що ситуація 洗澡 xǐzǎo “митися” відбулася на момент мовлення. Ситуація, що описується у реченні 12, повідомляє факт того, що “доповнення та вдосконалення” були проведені, але який результат внесення цих доповнень – не визначено.

Таким чином, використання 了 з предикатами діяльності та неоформленим (неквантифікованим) об’єктом може реалізовувати значення, що певний процес відбувався протягом невизначеного проміжку часу, і на момент мовлення відбування цього процесу припинилося, в той же час не визначається, до якого результату це призвело. В силу неквантифікованості об’єкта характер реалізації ситуації можна визначити як термінацію, тобто припинення виконання певної дії.

3. Взаємодія аспектуального маркера та предикатів досягнення

Предикати досягнення – це предикати, що включають кінцеву точку події без попереднього процесу [Тань Аошун 2002, 163], відповідно, темпоральні властивості предикатів досягнення можна визначити як граничні, динамічні, моментальні. Такі предикати описують моментальну зміну як досягнення межі, включають лише кінцеву точку. До таких предикатів у китайській мові можна віднести односкладові дієслова 死 sǐ “вмерти”, 丢 diū “втратити”, 忘 wàng “забути”, 灭 miè “гинути”, 来 lái “прийти”, 买 mǎi “купити”, 输 shū “програти”, двоскладові дієслова такі як 毕业 bìyè “завершити навчання”, 结婚 jiéhūn “одружитися”, 到达 dàodá “досягнути”, 发明 fāmíng “винайти”, 获得 huòdé “отримати”, а також дієслівні результативні конструкції типу 看见 kànjiàn “побачити”, 碰见 pèngjiàn “зустріти”, 买到 mǎi dào “купити”.

При взаємодії предикатів досягнення та аспектуального маркеру 了 ситуація у висловлюванні може розглядатися як комплетивна, тобто така, що завершилася, досягла своєї кінцевої точки, після чого настає результуюча стадія. Оскільки предикати досягнення вже включають як внутрішню темпоральну властивість кінцеву точку дії, морфологічний показник 了, на нашу думку, акцентує на реалізації ситуації досягнення межі, а з іншої сторони – реалізує значення появи результуючого стану.

13. 我看着朋友们一个一个都结婚了。 Wǒ kànzhe péngyǒumen yīgè yīgè dōu jiéhūnle. – Я бачу, що друзі один за одним одружилися.

14. 离开我家以后, 我和唐早晨先去了李树海的家。 Líkāi wǒjiā yǐhòu, wǒ hé Táng Zǎochén xiān qùle Lǐ Shùhǎi de jiā. – Покинувши мій дім, я та Тан Цзаочень пішли до будинку Лі Шухай.

15. 金灿灿的麦穗成熟了。 Jīncàncàn de mài suǐ chéngshúle. – Золоті колоски пшениці вже дозріли.

16. 然后我和唐早晨, 还有李树海来到了方宏的家。 Ránhòu wǒ hé Táng Zǎochén, hái yǒu Lǐ Shùhǎi lái dào le Fāng Hóng de jiā. – Потім я та Тан Цзаочень, а ще і Лі Шухай, прийшли до будинку Фан Хуна.

У наведених прикладах ми аспектуальний маркер 了 виражає семантику реалізації ситуації досягнення межі. Ситуацію “одружитися” у прикладі 17 ми можемо розглядати як таку, що завершилася, завершення мало характер досягнення кінцевої точки межі, тобто ситуація є комплетивною, а після досягнення кінцевої точки з’являється стан “бути одруженим”. Показник 了 сигналізує про те, що реалізовано досягнення кінцевої точки (межі) і настання наступної результуючої стадії. Аналогічно, у прикладі 18 ситуація “піти” розглядається як така, що досягла своєї межі, тобто дія була завершена, після чого настає результуюча стадія “я та Тан Цзаочень відсутні”. У прикладах 19, 20 досягнення кінцевої межі експлікується модифікаторами результату, що вказують на характер результату, що було досягнуто, досягнення та настання результуючої стадії маркується показником 了.

4. Предикати виконання та аспектуальний маркер 了

Предикати виконання визначаються як гранична, динамічна, тривала подія; це процеси, що спрямовані на реалізацію або досягнення певної межі дії, що є природньою для цієї дії. Предикати виконання включають як сам процес, так і кінцеву точку цього процесу, що є межею розгортання ситуації [Тань Аошуан 2002, 159]. Ситуації, які репрезентуються предикатами виконання внутрішньо складні, оскільки процес триває певний проміжок часу або включає ряд внутрішніх фаз. Але при взаємодії з аспектуальним маркером 了 ситуація розглядається як єдине ціле, безвідносно до внутрішніх фаз розгортання ситуації. Оскільки предикати виконання включають досягнення певної кінцевої точки (межі) процесу, то показник 了, поєднуючись з подібними предикатами, реалізує семантику комплетивності та досягнення кінцевої точки. Варто звернути увагу на те, що предикатами виконання в китайській мові на синтаксичному рівні можуть виступати поєднання предикати з квантифікованим об’єктом, предикати, що оформлені показниками тривалості та кратності, а також результативні конструкції, перший елемент яких передбачає процес, а другий – досягнення межі цього процесу.

17. 最后又到阳台上拍了几张室外的画面。 Zùihòu yòu dào yángtái shàng pāile jǐ zhāng shìwài de huàmiàn. – Потім знову вийшов на балкон, зробив декілька кадрів поза межами приміщення.

18. 常伟思责备地看了大史一眼。 Cháng Wěisī zébei de kànle Dà Shǐ yīyǎn. – Чан Вейси з докором подивився на Великого Ши.

19. 他犹豫了一会后，笨拙地咬了一口面包。 Tā yóuyùle yī huǐ hòu, bènzhuō de yǎole yīkǒu miànbāo. – Він трохи вагався, потім нерішуче вкусив хліб.

У наведених прикладах 17–19 обмеженість ситуації визначається кратністю (кількістю разів виконання дії) або тривалістю виконання дії. Так, у прикладі 17 дія “робити кадри” була реалізована декілька раз, після чого реалізація дії була вичерпана, завершена. Але водночас не визначається, чи досягла ця дія своєї природної межі, або ж призвела до певного результату. Аналогічно, приклад 18 виражає, що ситуація “подивитися” відбулася однократно і була завершена. У прикладі 19 ситуація “вагатися” відбувалася протягом певного невизначеного проміжку часу, після чого виконання дії було завершено. Відповідно, ми можемо розглядати характер реалізації таких ситуацій як такий, що має комплетивний характер завдяки квантифікації об’єкта.

20. 丁仪走到了台球桌前。 Dīng Yí zǒu dào le táiqiú zhuō qián. – Дін Ї підійшов до більярдного столу.

21. 我妻子从冰箱里拿出了饮料递给他。 Wǒ qīzi cóng bīngxiāng lǐ ná chūle yǐnliào dì gěi tā. – Моя дружина витягла з холодильника напій та передала йому.

22. 常伟思露出了高深莫测的笑容。 Cháng Wěisī lùchūle gāoshēn mò cè de xiàoróng. – Чан Вейси посміхнувся так, що його посмішку було важко зрозуміти.

У прикладах 20, 21, 22 ситуація може бути інтерпретована як досягнення кінцевої точки (межі) процесу та настання результуючої стадії. У таких ситуаціях маркер 了 вказує на завершеність (комплетивність) ситуації, а також досягнення певного результату як межі дії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аспектуальний маркер 了 в сучасній китайській мові виражає семантику “реалізації ситуації”, семантичний інваріант включає такі ознаки, як динамічність, граничність, реалізація ситуації. Семантичний інваріант показника 了 реалізується у висловлюванні залежно від темпоральних властивостей предикату. Зі стативними предикатами аспектуальний маркер 了 реалізує значення “зміни ситуації, поява нового стану”, у взаємодії з предикатами діяльності показник 了 виражає факт реалізації ситуації та термінативність (вичерпаність) процесу. Поєднання аспектуального показника 了 з предикатами досягнення реалізує значення комплетивності – досягнення кінцевої точки дії, а також настання результуючої стадії; з предикатами виконання показник 了 реалізує семантику досягнення кінцевої межі як реалізація завершення процесу, а також досягнення певного результату як межі дії.

Перспективи подальшого дослідження включають вивчення взаємодії аспектуального маркера 了 з показниками інших аспектів, а також взаємозв’язок семантики морфологічного показника 了 та модальної частки 了.

ЛІТЕРАТУРА

Мерзлюк Д. О. Диференційні ознаки перфективів і імперфективів у сучасній китайській мові. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія Філологія*. 2017. Вип. 17. С. 185–192.

Тань Аошуан. Проблемы скрытой грамматики: Синтаксис, семантика и прагматика языка изолирующего строя (на примере китайского языка). Москва : Языки славянской культуры, 2002. 896 с.

Comrie B. *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge University Press, 1976. 142 p.

Li Ch., Thompson S. *Mandarin Chinese. A Functional Reference Grammar*. University of California Press, 1989. 691 p.

Loar Jian Kang. *Learn to Use Chinese Aspect Particle*. Routledge. 2019. 285 p.

McEnery Tony, Xiao Robert. *Aspect in Mandarin Chinese: A corpus-based study*. John Benjamins Publishing Company, 2004. 303 p.

戴耀晶. 现代汉语时体系统研究. 江苏教育出版社, 1997年. 177页.

吕叔湘. 现代汉语八百词. 北京: 商务印书馆, 1999年. 760页.

孙英杰. 现代汉语体系统研究. 黑龙江人民出版社, 2007年. 257页

王力. 中国现代语法. 山东教育出版社, 1985年. 526页.

赵元任. 汉语口语语法. 北京: 商务印书馆, 1979. 380页.

REFERENCES

Merzlyuk D. O. (2017), *Dyferentsiyni oznaky perfektyviv i imperfektyviv u suchasniy kytays'kiy movi*. *Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Filolohiya*, 2017. Vyp. 17. S. 185–192.

Tan' Aoshuan. (2002), *Problemy skrytoj grammatiki: Sintaksis, semantika I pragmatika yazyka izoliruyushego stroya (na primere kitajskogo yazyka)*. *Yazyki slavyanskoj kul'tury*, Moskva.

Comrie B. (1976), *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge University Press.

Li Ch. And Thompson S. (1989), *Mandarin Chinese. A Functional Reference Grammar*. University of California Press.

Loar Jian Kang. (2019), *Learn to Use Chinese Aspect Particle*. Routledge.

McEnery Tony and Xiao Robert. (2004), *Aspect in Mandarin Chinese: A corpus-based study*. John Benjamins Publishing Company.

Dai Yaojing. (1997), *Xiandai hanyu shiti tixi yanjiu*. Jiangsu jiaoyu chubanshe.

Lü Shuxiang. (1999), *Xiandai hanyu babaici*. Beijing: Shangwu yinshuguan.

Sun Yingjie. (2007), *Xiandai hanyu tixitong yanjiu*. Heilongjiang renmin chubanshe.

Wang Li. (1985), *Zhongguo xiandai yufa*. Shandong jiaoyu chubanshe.

Zhao Yuanren. (1979), *Hanyu kouyu yufa*. Beijing: shangwu yinshuguan.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2022